

Wymagania edukacyjne „Puls Ziemi 2”

Rozdział	Lp.	Temat	Poziomy wymagań				
			konieczny	podstawowy	rozszerzający	dopełniający	wykraczający
I. Afryka	1.	Po obu stronach równika – środowisko przyrodnicze Afryki	<i>Uczeń:</i> - wskazuje Afrykę na mapie świata - wymienia nazwy stref klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Afryki wybrane elementy linii brzegowej, krainy geograficzne, rzeki i jeziora oraz podaje ich nazwy	<i>Uczeń:</i> - wyjaśnia znaczenie terminu „pustynnienie” - określa położenie geograficzne Afryki - podaje cechy linii brzegowej Afryki - wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Afryki - przyporządkowuje strefom klimatycznym Afryki odpowiednie formacje roślinne i typy gleb - opisuje występowanie wód powierzchniowych w Afryce - opisuje sposoby gospodarowania w strefie Sahelu	<i>Uczeń:</i> - określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki - określa cechy ukształtowania powierzchni Afryki - omawia wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na klimat Afryki - wyjaśnia występowanie stref klimatyczno-roślinno-glebowych - charakteryzuje klimat, formacje roślinne oraz gleby w poszczególnych strefach klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Afryki	<i>Uczeń:</i> - porównuje linię brzegową Afryki z linią brzegową innych kontynentów - wykazuje na przykładzie strefy Sahelu związek pomiędzy formami gospodarowania człowieka a zasobami wodnymi - wyjaśnia mechanizm powstawania systemu rowów tektonicznych w Afryce	<i>Uczeń:</i> - wyjaśnia przyczyny symetrycznego układu stref klimatyczno-roślinno-glebowych w Afryce - uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania w środowisku charakteryzującym się poważnymi niedoborami słodkiej wody - proponuje działania mające na celu zahamowanie procesu pustynnienia w strefie Sahelu
	2.	Problemy mieszkańców Afryki	- wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” - podaje liczbę ludności Afryki - wymienia nazwy odmian ludzkich zamieszkujących Afrykę - wymienia przyczyny ubóstwa państw Afryki - wymienia nazwy najgęściej i najsłabiej zaludnionych obszarów w Afryce - wymienia problemy	- wyjaśnia znaczenie terminów: „eksplozja demograficzna”, „przyrost naturalny”, „współczynnik przyrostu naturalnego”, „produkt krajowy brutto (PKB), „wskaźnik rozwoju społecznego (HDI)” - omawia różnicowanie ludności Afryki - opisuje zmiany liczby ludności w Afryce - omawia przyczyny eksplozji	- identyfikuje przyczyny ubóstwa społeczeństwa Afryki - omawia wartość HDI w wybranych krajach na podstawie mapy tematycznej - ocenia wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności - wymienia przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych trwających w Afryce	- wyjaśnia przyczyny i skutki wysokiego przyrostu naturalnego w Afryce - analizuje przyczyny i skutki głodu w Afryce - analizuje przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych trwających w Afryce - określa związki pomiędzy problemami żywienia, występowaniem chorób a poziomem życia w krajach Afryki	- uzasadnia twierdzenie, że Afryka jest najbiedniejszym kontynentem świata - proponuje działania mające na celu ograniczenie problemów mieszkańców Afryki (głodu, konfliktów zbrojnych, niedostatku wody pitnej, AIDS)

			mieszkańców Afryki	demograficznej w Afryce • opisuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie ludności w Afryce • opisuje problemy mieszkańców Afryki	• oblicza współczynnik przyrostu naturalnego	położonych na południe od Sahary	
	3.	Najlepiej rozwinięte gospodarczo państwa Afryki	• wskazuje Egipt i RPA na mapie świata, podaje nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Egiptu i RPA • wymienia nazwy obszarów gęsto zaludnionych w Egipcie • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w Egipcie i w RPA • wymienia najważniejsze cechy gospodarki RPA • wyjaśnia znaczenie Kanału Sueskiego	• charakteryzuje położenie geograficzne oraz środowisko przyrodnicze Egiptu i RPA • analizuje gęstość zaludnienia i współczynnik przyrostu naturalnego w Egipcie • omawia czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności w RPA • opisuje warunki sprzyjające rozwojowi gospodarki w Egipcie • opisuje wybrane atrakcje turystyczne Egiptu • przedstawia pozytywne i negatywne skutki budowy tamy w Asuanie • przedstawia uwarunkowania rozwoju gospodarczego RPA • opisuje warunki życia na terenach uprzemysłowionych w RPA	• opisuje, na podstawie mapy gospodarczej, czynniki warunkujące rozmieszczenie obszarów koncentracji przemysłu i rolnictwa w Egipcie i RPA • wykazuje znaczenie turystyki dla gospodarki Egiptu • analizuje zmiany w środowisku przyrodniczym Doliny Nilu po wybudowaniu zapory i zbiornika pod Asuanem • analizuje udział i miejsce RPA w światowym wydobyciu surowców mineralnych • wykazuje rolę surowców mineralnych w kształtowaniu gospodarki RPA	• wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarki Egiptu i RPA • analizuje dane statystyczne dotyczące struktury eksportu RPA i formułuje wnioski • wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności w Egipcie i RPA	• wykazuje, że Egipt jest jednym z najdynamiczniej rozwijających się państw Afryki • wykazuje korzyści wynikające ze strategicznego położenia Egiptu • wykazuje, że RPA jest najbogatszym krajem Afryki
Ameryka	4.	Od bieguna do bieguna – środowisko	• wskazuje Amerykę na mapie świata • wyjaśnia znaczenie	• określa położenie geograficzne Ameryki • opisuje przebieg	• określa położenie matematyczno-geograficzne Ameryki	• oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Ameryki	• wykazuje związki między budową geologiczną

		przyrodnicze Ameryki	terminów: „Ameryka Łacińska”, „Ameryka Środkowa” - wskazuje wybrane elementy linii brzegowej Ameryki na mapie oraz podaje ich nazwy - wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Ameryki - wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki i jeziora Ameryki Północnej i Południowej oraz podaje ich nazwy	granicy między Ameryką Północną a Południową - analizuje znaczenie Kanału Panamskiego - opisuje linię brzegową Ameryki - przyporządkowuje strefom klimatycznym charakterystyczną dla nich roślinność - wskazuje na mapie oraz nazywa obszary aktywne sejsmicznie i wulkanicznie w Ameryce	• wykazuje wpływ rzeźby terenu na cechy klimatu Ameryki - opisuje cechy klimatu Ameryki Północnej i Południowej na podstawie klimatogramów oraz mapy klimatycznej - wyjaśnia przyczyny wulkanizmu i trzęsień ziemi w Ameryce - wykazuje wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na klimat Ameryki	• porównuje linię brzegową i ukształtowanie powierzchni Ameryki z linią brzegową oraz ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów - omawia skutki południkowego układu form rzeźby terenu w Ameryce Północnej i Południowej - wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie roślinności w Ameryce	a ukształtowaniem pionowym Ameryki wyjaśnia mechanizm powstawania tornad
5.	Mozaika społeczna Ameryki	- wymienia nazwy rdzennych mieszkańców Ameryki oraz odmian ludzkich zamieszkujących Amerykę - wyjaśnia znaczenie terminów: „imigracja”, „emigracja” - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ludności Ameryki - wskazuje na mapie obszary gęsto i słabo zaludnione oraz podaje ich nazwy - wskazuje na mapie największe miasta Ameryki i wymienia ich nazwy	- wyjaśnia znaczenie terminu „saldo migracji” - wyjaśnia pochodzenie ludności Ameryki - opisuje wielkie migracje w dziejach Ameryki - wykazuje zróżnicowanie ludności Ameryki - analizuje saldo migracji - opisuje pochodzenie ludności Ameryki - wymienia przyczyny dużego zróżnicowania etnicznego i kulturowego ludności Ameryki - opisuje, korzystając z mapy, rozmieszczenie ludności Ameryki Północnej i Południowej - porównuje liczbę ludności w wybranych krajach Ameryki	- analizuje przyczyny i kierunki migracji ludności do Ameryki - wyjaśnia wpływ migracji na zróżnicowanie kulturowe i etniczne ludności Ameryki - porównuje strukturę etniczną w wybranych krajach Ameryki i formułuje wnioski - wyróżnia główne cechy i podaje przyczyny zróżnicowania kulturowego oraz etnicznego Ameryki Północnej i Południowej - analizuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Południowej	- wykazuje zależności między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności w Ameryce - wyjaśnia, dlaczego Ameryka określana jest mianem tygla kultur - oblicza saldo migracji i formułuje wnioski	analizuje przyczyny wzrostu liczby ludności Ameryki oraz prognozuje dalsze jej zmiany	

6.	Pierwsze mocarstwo świata – USA	- wskazuje na mapie świata Stany Zjednoczone, podaje nazwę ich stolicy i nazwy państw sąsiadujących - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych - wymienia nazwy najważniejszych surowców mineralnych wydobywanych w Stanach Zjednoczonych - przedstawia najważniejsze cechy gospodarki Stanów Zjednoczonych - wymienia nazwy głównych roślin uprawianych na terenie Stanów Zjednoczonych - wymienia nazwy regionów gospodarczych Stanów Zjednoczonych - wyjaśnia znaczenie terminów: „megalopolis”, „technopolia”	- określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych - omawia cechy ukształtowania powierzchni Stanów Zjednoczonych - wyjaśnia uwarunkowania wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych - opisuje cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych - wskazuje na mapie Stanów Zjednoczonych obszary rolnicze oraz wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie oraz charakteryzuje regiony gospodarcze Stanów Zjednoczonych - opisuje zróżnicowanie ludności Stanów Zjednoczonych - wskazuje na mapie największe aglomeracje Stanów Zjednoczonych oraz wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie regiony o największej gęstości zaludnienia w Stanach Zjednoczonych oraz podaje ich nazwy	- analizuje strukturę PKB Stanów Zjednoczonych i formułuje wnioski - ocenia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa - charakteryzuje dominujący typ gospodarki rolnej w Stanach Zjednoczonych - analizuje strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych - porównuje ruch pasażerski w portach lotniczych Stanów Zjednoczonych i innych państw oraz formułuje wnioski - określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej - charakteryzuje oraz wskazuje na mapie megalopolis wschodniego wybrzeża - uzasadnia, że Stany Zjednoczone są krajem imigrantów	- analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu nowoczesnych technologii - wykazuje wysoki poziom rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych - wykazuje zależność między wysokim poziomem gospodarki a poziomem rozwoju transportu w Stanach Zjednoczonych - wykazuje związki między gospodarką a warunkami środowiska w najważniejszych regionach gospodarczych Stanów Zjednoczonych	- udowadnia, że Stany Zjednoczone są potęgą gospodarczą świata - analizuje problem nielegalnej imigracji do Stanów Zjednoczonych
7.	Zielone płuca świata – Brazylia	- wskazuje na mapie świata Brazylię i podaje nazwę jej stolicy - wskazuje na mapie wybrane krainy	- określa położenie geograficzne Brazylii - opisuje portugalskie korzenie ludności Brazylii - wyjaśnia przyczyny	- analizuje skutki gwałtownego wzrostu liczby ludności w wielkich miastach Brazylii - opisuje uwarunkowania	- analizuje zmiany poziomu urbanizacji w Brazylii i formułuje wnioski - analizuje naturalne i antropogeniczne	przedstawia problemy Indian

			geograficzne i najważniejsze rzeki Brazylii oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie największe miasta Brazylii i wymienia ich nazwy • wymienia problemy wielkich miast Brazylii • wymienia skutki wylesiania Amazonii	wysokiego poziomu urbanizacji w Brazylii • określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast Brazylii • charakteryzuje rozmieszczenie ludności Brazylii • wyjaśnia znaczenie terminu „fawele” • omawia działania podejmowane przez mieszkańców Brazylii w celu zagospodarowania interioru • opisuje konflikt interesów pomiędzy ekologicznymi skutkami wylesiania Amazonii a jej gospodarczym wykorzystaniem	rozmieszczenia ludności Brazylii • analizuje przyczyny i skutki migracji ludności ze wsi do miast • wykazuje problemy wielkich miast Brazylii • analizuje przyczyny i skutki wylesiania Amazonii	zagrożenia dla puszczy amazońskiej • wykazuje wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności Brazylii	
Australia	8.	Australia – kontynent na antypodach	• wskazuje na mapie świata Australię i Oceanię • wymienia nazwy osobliwości przyrodniczych Australii • wyjaśnia znaczenie terminu „endemit” • wskazuje na mapie najważniejsze obiekty geograficzne Australii: rzeki, jeziora i krainy geograficzne oraz podaje ich nazwy • wskazuje na mapie Australii obszary o największej gęstości zaludnienia oraz obszary	• określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • opisuje, korzystając z mapy, linię brzegową i ukształtowanie pionowe Australii • charakteryzuje cechy klimatu oraz specyfikę świata roślin i zwierząt Australii na podstawie map klimatycznych i klimatogramów • wyjaśnia znaczenie terminów: „basen artezyjski”, „studnia artezyjska” • opisuje rdzennych mieszkańców Australii	• wykazuje przyczyny i skutki ubóstwa wód powierzchniowych w Australii • ocenia znaczenie wód artezyjskich • analizuje uwarunkowania rozmieszczenia ludności w Australii i Oceanii • omawia wybrane zagadnienia gospodarcze ze szczególnym uwzględnieniem roli górnictwa i rolnictwa • przedstawia, na podstawie map tematycznych, główne cechy gospodarki Związku Australijskiego	• oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Australii • analizuje zależności między warunkami klimatycznymi a występowaniem wód powierzchniowych • ocenia warunki środowiska przyrodniczego Australii z punktu widzenia warunków życia i gospodarki ludzi • wyjaśnia zależności między warunkami środowiska przyrodniczego Australii a sposobami	• porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Australii ze środowiskiem przyrodniczym innych kontynentów • wykazuje zależność między symetrycznym położeniem Australii po obu stronach zwrotnika Koziorożca a uwarunkowaniami klimatycznymi

			niezamieszkane • wskazuje na mapie największe miasta Australii oraz wymienia ich nazwy • wymienia główne cechy gospodarki Związku Australijskiego • omawia rozmieszczenie basenów artezyjskich w Australii	• wyjaśnia uwarunkowania rozwoju hodowli owiec w Związku Australijskim • dokonuje podziału geograficznego Oceanii na podstawie mapy ogólnogeograficznej	na tle warunków naturalnych	gospodarowania w rolnictwie	
Arktyka i Antarktyka	9.	Lodowe pustynie	• wyjaśnia znaczenie terminów: „Arktyka”, „Antarktyka” • wskazuje na mapie świata Arktykę i Antarktykę • wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki ze szczególnym uwzględnieniem cech klimatu • wyjaśnia znaczenie terminów: „góra lodowa”, „pak lodowy” • wymienia najważniejsze zmiany obserwowane w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych	• przedstawia cechy położenia Arktyki i Antarktyki na podstawie mapy świata • wyjaśnia uwarunkowania cech środowiska przyrodniczego Antarktyki i Arktyki • opisuje działalność człowieka w Arktyce i Antarktyce • wymienia główne cechy i przyczyny zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych • wymienia nazwy dwóch polskich polarnych stacji badawczych	• opisuje czynniki warunkujące klimat obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia występowanie pokrywy lodowej na obszarach okołobiegunowych • omawia sytuację prawną Antarktyki • wykazuje konieczność ochrony przyrody obszarów okołobiegunowych • omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych	• charakteryzuje badania prowadzone przez naukowców w Antarktyce i Arktyce • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki	• proponuje działania mające na celu zahamowanie niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych
Azja	10.	Azja – kontynent wielkich kontrastów	• wyjaśnia znaczenie terminu „Eurazja” • wskazuje na mapie świata Eurazję i Azję • wymienia przykłady kontrastów geograficznych Azji • wskazuje na mapie wybrane elementy linii	• określa położenie geograficzne Eurazji i Azji • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Azji • opisuje cechy klimatu Azji na podstawie klimatogramów i mapy	• omawia geograficzne czynniki warunkujące klimat Azji • wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie roślinności • wyjaśnia, na czym polega kontrastowość klimatyczna Azji	• porównuje linię brzegową i ukształtowanie powierzchni Azji z linią brzegową i ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów • wykazuje, na podstawie	• porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Azji ze środowiskiem przyrodniczym innych kontynentów • opisuje osiągnięcia najstarszych cywilizacji azjatyckich

			brzegowej Azji i podaje ich nazwy • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Azji • wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki i jeziora Azji oraz wymienia ich nazwy	klimatycznej • charakteryzuje wybrane strefy roślinne Azji • opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych w Azji na podstawie mapy • przedstawia kontrasty geograficzne Azji • opisuje, na podstawie mapy, granicę między Azją a Europą • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Azji	• wyjaśnia przyczyny i skutki wysychania Jeziora Aralskiego • wyjaśnia, na czym polega promienisty układ wielkich systemów rzecznych Azji • przedstawia, na podstawie map tematycznych, warunki przyrodnicze obszarów, na których kształtowały się najstarsze azjatyckie cywilizacje	map tematycznych, że Azja jest kontynentem wielkich geograficznych kontrastów	
11.	W rytmie monsunu	• wyjaśnia znaczenie terminu „monsun” • odróżnia monsun letni od monsunu zimowego • wskazuje na mapie obszary występowania monsunu • wyjaśnia znaczenie terminu „tarasy”	• omawia, na podstawie schematu, cyrkulację monsunową w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej • porównuje, na podstawie diagramu, wielkość produkcji ryżu w wybranych krajach • wskazuje na mapie obszary odznaczające się intensywną uprawą ryżu i podaje ich nazwy • opisuje wymagania klimatyczno-glebowe ryżu	• wykazuje znaczenie tarasowania stoków • wykazuje związek pomiędzy rytmem upraw i „kulturą ryżu” a cechami klimatu monsunowego w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej • opisuje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki zaburzenia rytmu cyrkulacji monsunowej	• analizuje wpływ cyrkulacji monsunowej w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej na życie codzienne i gospodarowanie mieszkańców tych regionów	• wykazuje znaczenie ryżu dla kultury społeczeństwa azjatyckiego	
12.	Chiny – najludniejszy kraj świata	• wskazuje na mapie Chiny, podaje nazwę ich stolicy oraz nazwy państw sąsiadujących • wskazuje na mapie krainy geograficzne oraz najważniejsze rzeki w Chinach oraz wymienia ich nazwy	• określa położenie geograficzne oraz cechy środowiska przyrodniczego Chin • wyjaśnia zjawisko zachwiania równowagi płci • opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa	• analizuje wykresy i dane dotyczące liczby ludności i współczynnika przyrostu naturalnego w Chinach • wyjaśnia, na czym polega chiński program kontroli urodzeń • określa cele i skutki programu kontroli	• wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarczym Chin • analizuje przyczyny szybkiego rozwoju gospodarczego Chin w ostatnich latach	• omawia kontrasty przyrodnicze Chin • wykazuje wpływ Chin na światową gospodarkę	

			• podaje liczbę ludności Chin • opisuje bariery osadnicze w Chinach Zachodnich • wymienia nazwy bogactw mineralnych Chin • wskazuje najdynamiczniej rozwijające się działy gospodarki w Chinach • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • wymienia najważniejsze cechy gospodarki Chin	• w Chinach • wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności Chin • opisuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Chin • określa miejsce Chin w światowej wymianie towarowej • wskazuje na mapie oraz nazywa obszary o dużej koncentracji przemysłu w Chinach	• urodzeń • porównuje wartość PKB Chin z wartością PKB innych krajów • wyjaśnia kierunki rozwoju gospodarczego Chin • wskazuje zmiany znaczenia Chin w gospodarce światowej • wykazuje przyczyny migracji ludności Chin ze wsi do miast		
13.	Japonia – kraj kwitnącej gospodarki	• wskazuje na mapie świata Japonię i podaje nazwę jej stolicy • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Japonii • opisuje skutki trzęsień ziemi, tajfunów i tsunami • wymienia działania umożliwiające życie i gospodarowanie w trudnych warunkach przyrodniczych • wymienia japońskie produkty znane na całym świecie • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • przedstawia znaczenie rybołówstwa dla gospodarki Japonii • podaje liczbę mieszkańców Japonii	• opisuje położenie geograficzne Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia cechy środowiska przyrodniczego Japonii • charakteryzuje klimat Japonii • wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju Japonii po II wojnie światowej • wyjaśnia znaczenie dużych nakładów finansowych na oświatę i badania naukowe • opisuje udział usług w strukturze PKB • wyjaśnia znaczenie transportu dla gospodarki Japonii • opisuje czynniki pozaprzyrodnicze sprzyjające rozwojowi	• charakteryzuje geograficzne czynniki kształtujące klimat Japonii • wyjaśnia wpływ cyrkulacji monsunowej na klimat Japonii • wykazuje znaczenie czynników społeczno-kulturowych dla tworzenia nowoczesnej gospodarki Japonii na tle niekorzystnych cech środowiska przyrodniczego • analizuje strukturę eksportu Japonii i formułuje wnioski • wyjaśnia, dlaczego główne ośrodki gospodarcze Japonii skoncentrowane są na wybrzeżach tego kraju • przedstawia przyczyny dużej gęstości	• opisuje skutki położenia Japonii w strefie aktywności wulkanicznej i sejsmicznej • wykazuje przyczyny i znaczenie działań umożliwiających życie w trudnych warunkach przyrodniczych • wykazuje, że Japonia jest potęgą gospodarczą • opisuje znaczenie marikultury dla gospodarki Japonii	• wykazuje przyczyny i skutki spowolnienia gospodarczego Japonii	

			- wskazuje na mapie wielkie miasta Japonii i wymienia ich nazwy - wymienia najważniejsze cechy japońskiej gospodarki	- rolnictwa w Japonii - wyjaśnia znaczenie terminu „marikultura”	zaludnienia na wyspie Honsiu		
14.	Indie – państwo bogaczy i nędzarzy	- wskazuje na mapie Indie, podaje nazwę ich stolicy oraz nazwy państw sąsiadujących - wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i rzeki Indii oraz wymienia ich nazwy - podaje liczbę ludności Indii - przedstawia uwarunkowania wysokiego przyrostu naturalnego w Indiach - wymienia nazwy głównych roślin uprawnych - wymienia nazwy bogactw mineralnych Indii - wymienia najważniejsze cechy gospodarki Indii - opisuje kontrasty społeczne i gospodarcze w Indiach	- określa położenie geograficzne Indii - omawia cechy środowiska przyrodniczego Indii - omawia prognozy wzrostu liczby ludności Indii - wyjaśnia znaczenie terminu „zielona rewolucja” - opisuje poziom rozwoju rolnictwa Indii - charakteryzuje uwarunkowania rolnictwa Indii - wyjaśnia, dlaczego w Indiach występuje duże pogłowie bydła - przedstawia czynniki rozwoju przemysłu w Indiach - wskazuje na mapie gospodarczej Indii wybrane ośrodki przemysłu high-tech	- analizuje diagram ilustrujący zmiany liczby ludności w XX i XXI wieku - wykazuje problemy związane ze stale zwiększającą się liczbą ludności Indii - wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju nowoczesnych technologii w Indiach - opisuje system kastowy społeczeństwa Indii	- analizuje poziom rozwoju gospodarczego Indii - analizuje cechy indyjskiego rolnictwa i formułuje wnioski - wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju nowoczesnych usług w Indiach	- przewiduje społeczno-gospodarcze skutki eksplozji demograficznej w Indiach - wykazuje wpływ hinduizmu na życie i działalność ludzi - uzasadnia lokalizację okręgów przemysłowych w Indiach	
15.	Czarne złoto Bliskiego Wschodu	- wyjaśnia znaczenie terminu „Bliski Wschód” - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej państwa należące do regionu Bliskiego Wschodu - wymienia cechy środowiska	- opisuje położenie geograficzne Bliskiego Wschodu - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej państwa Bliskiego Wschodu i ich stolicy oraz podaje ich nazwy - opisuje warunki	- wskazuje warunki przyrodnicze Bliskiego Wschodu niekorzystne dla działalności gospodarczej człowieka - analizuje rozmieszczenie, zasoby i wydobywanie ropy naftowej na Bliskim Wschodzie na podstawie	- wykazuje korzyści gospodarcze i społeczne wynikające z eksportu ropy naftowej oraz produktów powstałych w wyniku jej przetworzenia - porównuje wydobywanie ropy naftowej z wartością	uzasadnia tezę, że konflikty na Bliskim Wschodzie mają wpływ na globalną gospodarkę	

			przyrodniczego i gospodarki Bliskiego Wschodu - wymienia nazwy państw, na których obszarze znajdują się najbogatsze złoża ropy naftowej - wyjaśnia znaczenie terminu „OPEC” - opisuje cechy kultury islamskiej	naturalne Bliskiego Wschodu - charakteryzuje zasoby ropy naftowej na Bliskim Wschodzie - charakteryzuje region Bliskiego Wschodu pod kątem kierunków i poziomu rozwoju gospodarczego - przedstawia działania państw Bliskiego Wschodu mające na celu uniezależnienie się od wydobycia ropy naftowej - charakteryzuje gospodarkę krajów Bliskiego Wschodu, w których nie wydobywa się ropy naftowej - wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów na Bliskim Wschodzie objętych konfliktami zbrojnymi	map tematycznych i danych statystycznych - analizuje udział państw Bliskiego Wschodu w światowym wydobyciu ropy naftowej i formułuje wnioski - analizuje wartość PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w wybranych krajach Bliskiego Wschodu i formułuje wnioski - charakteryzuje Bliski Wschód pod kątem cech kulturowych, zasobów ropy naftowej i poziomu rozwoju gospodarczego	PKB na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach Bliskiego Wschodu - opisuje wpływ religii na gospodarkę krajów Bliskiego Wschodu i życie muzułmanów - analizuje skutki konfliktów na Bliskim Wschodzie - porównuje poziom życia mieszkańców poszczególnych krajów Bliskiego Wschodu	
Europa	16.	Środowisko przyrodnicze Starego Kontynentu	- wskazuje na mapie świata Europę - wskazuje na mapie wybrane elementy linii brzegowej Europy i wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie wybrane niziny, wyżyny i góry Europy oraz wymienia ich nazwy - wymienia cechy ukształtowania powierzchni Europy na podstawie mapy	- określa położenie geograficzne Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej - charakteryzuje linię brzegową Europy na podstawie mapy - porównuje średnią wysokość Europy ze średnią wysokością innych kontynentów - wykazuje typowo nizinny charakter ukształtowania	- opisuje położenie geograficzne i granice Europy z innymi kontynentami na mapie ogólnogeograficznej świata - porównuje linię brzegową Europy z linią brzegową innych kontynentów - porównuje ukształtowanie powierzchni Europy z ukształtowaniem	- oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Europy - przedstawia genezę powstawania gór w Europie - wykazuje wpływ czynników geograficznych na cechy klimatu Europy - wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Europy	wykazuje następstwa południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Europy

			wskazuje na mapie wybrane europejskie rzeki i jeziora oraz wymienia ich nazwy	powierzchni Europy na podstawie mapy - przedstawia czynniki geograficzne wpływające na klimat Europy - opisuje klimat Europy na podstawie mapy - wyjaśnia znaczenie terminu „kontynentalizm klimatu” - charakteryzuje wybrane strefy roślinne Europy - opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych w Europie na podstawie mapy	powierzchni innych kontynentów - wyjaśnia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Europy - wyjaśnia zależności między typem klimatu a występowaniem formacji roślinnych - wyjaśnia wpływ działalności rzek na rzeźbę powierzchni Europy - wyjaśnia genezę wybranych europejskich jezior		
17.	Europa – kontynent nowych państw	- omawia przemiany polityczne w Europie po 1989 roku - wymienia nazwy wybranych krajów Europy - wyjaśnia znaczenie terminu „terytorium zależne” - wskazuje najmniejsze i największe państwa Europy pod względem powierzchni i liczby ludności na mapie politycznej Europy	- wyjaśnia przyczyny zmian na mapie politycznej Europy po 1989 roku - wyjaśnia skutki rozpadu ZSRR - wymienia nazwy wybranych krajów Europy i ich stolic - wskazuje na mapie kraje położone zarówno w Europie, jak i w Azji oraz wymienia ich nazwy	- przedstawia terytoria zależne wybranych krajów - wyjaśnia znaczenie terminu „suwerenność”	- wykazuje znaczenie procesów integracyjnych zachodzących w Europie - opisuje cele i zadania Unii Europejskiej	- analizuje przyczyny rozpadu ZSRR i Jugosławii - wyróżnia regiony geopolityczne Europy i uzasadnia ich powstanie	
18.	Europa się starzeje	- podaje liczbę ludności Europy - wymienia przyczyny niskiego przyrostu naturalnego - wymienia nazwy krajów o najniższym i najwyższym współczynniku przyrostu	- opisuje liczbę ludności Europy na tle liczby ludności świata - przedstawia zmiany liczby ludności w Europie w latach 2000–2007 - analizuje przyczyny i skutki niskiego	- wykazuje, że tempo wzrostu liczby ludności w Europie jest najniższe na świecie - analizuje piramidę płci i wieku i formułuje wnioski - porównuje wartość współczynnika przyrostu	- analizuje prognozy zmian demograficznych w Europie - uzasadnia twierdzenie, że społeczeństwo europejskie się starzeje - wyjaśnia przyczyny i skutki wydłużania się średniej długości życia	analizuje problemy demograficzne Europy i formułuje wnioski	

			naturalnego w Europie - wymienia nazwy krajów, które zamieszkuje ludność o największej średniej długości życia - wymienia czynniki wpływające na długość życia w Europie	przyrostu naturalnego - porównuje współczynnik przyrostu naturalnego w wybranych krajach Europy - porównuje udział ludności powyżej 65 roku życia w strukturze wiekowej wybranych państw Europy - porównuje strukturę wiekową ludności Europy i Afryki	naturalnego z odsetkiem ludności powyżej 65 roku życia i formułuje wnioski - wyjaśnia przyczyny starzenia się europejskich społeczeństw - wykazuje konsekwencje starzenia się społeczeństw europejskich		
19.	Ludność i urbanizacja w Europie	- opisuje różnice w wyglądzie osób pochodzących z różnych części Europy - wymienia odmiany człowieka zamieszkujące Europę - wymienia nazwy rodzin językowych, do których należą języki europejskie - wymienia nazwy państw, w których obowiązuje więcej niż jeden język urzędowy - wymienia przykłady zróżnicowania kulturowego mieszkańców Europy - wskazuje na mapie obszary o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia w Europie oraz wymienia ich nazwy	- wyjaśnia znaczenie terminu „wielokulturowość” - przedstawia zróżnicowanie językowe mieszkańców Europy - opisuje strukturę wyznaniową mieszkańców Europy - opisuje, na podstawie map tematycznych, zróżnicowanie regionalne, kulturowe, narodowościowe i etniczne współczesnej Europy - opisuje rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy - omawia przyczyny wysokiego wskaźnika urbanizacji w Europie - wyjaśnia znaczenie terminu „metropolia”	- porównuje strukturę wyznaniową ludności w wybranych państwach Europy - opisuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie ludów Europy - opisuje przyczyny i konsekwencje zróżnicowania ludności Europy - omawia położenie oraz układ przestrzenny Londynu - przedstawia znaczenie Londynu jako światowej metropolii	- wykazuje wielokulturowość Europy - wykazuje skutki wielokulturowości mieszkańców Europy - wyjaśnia przyczyny warunkujące rozmieszczenie ludności w Europie	- uzasadnia, że Europa charakteryzuje się warunkami przyrodniczymi i pozaprzyrodniczymi korzystnymi dla osadnictwa - analizuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w wybranych krajach Europy	

			• wskazuje na mapie największe miasta Europy oraz wymienia ich nazwy • opisuje, na podstawie mapy, położenie Londynu	• i wymienia przykłady europejskich metropolii • wyjaśnia, dlaczego Londyn jest nazywany „miastem świata”			
20.	Surowe środowisko Europy Północnej	• wyjaśnia znaczenie terminu „kraje skandynawskie” • wskazuje kraje Europy Północnej na mapie i wymienia ich nazwy • wymienia warunki przyrodnicze Europy Północnej niesprzyjające działalności człowieka • wymienia cechy środowiska przyrodniczego Europy Północnej sprzyjające działalności człowieka • wymienia nazwy głównych bogactw naturalnych krajów skandynawskich • przedstawia główne działy przemysłu dynamicznie rozwijające się w krajach Europy Północnej • opisuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie głównych ośrodków miejskich w Europie Północnej	• opisuje położenie państw Europy Północnej • opisuje warunki przyrodnicze Europy Północnej • wyjaśnia łagodzący wpływ prądu morskiego na cechy klimatu Europy Północnej • wyjaśnia znaczenie terminu „okres wegetacyjny” • charakteryzuje rolnictwo Europy Północnej • omawia znaczenie upraw roślin w specjalnie ogrzewanych i doświetlanych szklarniach • wykazuje znaczenie położenia Skandynawii i omawia sposoby wykorzystania mórz • analizuje wielkość połowów ryb w wybranych krajach świata i krajach Europy Północnej • przedstawia wykorzystanie	• charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów Europy Północnej • wyjaśnia, dlaczego porty morskie położone za kołem podbiegunowym nie zamarzają • wykazuje zależności między warunkami klimatycznymi a typową roślinnością krajów Europy Północnej • analizuje i ocenia strukturę użytkowania ziemi w Europie Północnej • ocenia poziom życia mieszkańców Europy Północnej • wykazuje wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności w Europie Północnej • wykazuje, na podstawie map tematycznych, związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego	• wykazuje niekorzystny wpływ warunków środowiska przyrodniczego Europy Północnej na działalność gospodarczą człowieka • porównuje środowisko przyrodnicze krajów Europy Północnej	• charakteryzuje zjawisko odpływu ludności z obszarów północnej Skandynawii • przedstawia walory turystyczne krajów Europy Północnej	

				surowców odnawialnych w produkcji energii			
21.	Gospodarka w cieniu Alp	• wyjaśnia znaczenie terminu „kraje alpejskie” • wskazuje kraje alpejskie na mapie ogólnogeograficznej, wymienia nazwy tych państw oraz nazwy ich stolic • wyjaśnia znaczenie terminu „granica wiecznego śniegu” • wymienia czynniki decydujące o występowaniu lodowców górskich w Alpach • wymienia wiodące działy gospodarki krajów alpejskich • opisuje specyfikę rozmieszczenia ludności w Alpach • wskazuje największe miasta alpejskie na mapie i wymienia ich nazwy	• omawia położenie krajów alpejskich na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje warunki klimatyczne w Alpach • wyjaśnia występowanie źródeł wielu rzek europejskich w Alpach • charakteryzuje piętra klimatyczno-roślinne w Alpach • opisuje rzeźbę Alp • opisuje główne kierunki rozwoju gospodarczego krajów alpejskich • charakteryzuje strukturę przemysłu krajów alpejskich • ocenia warunki rozwoju hydroenergetyki w krajach alpejskich • opisuje rozmieszczenie miast i gęstość zaludnienia w krajach alpejskich	• charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów alpejskich • wykazuje wpływ gór na środowisko przyrodnicze i gospodarkę krajów alpejskich • analizuje strukturę użytkowania ziemi w krajach alpejskich i formułuje wnioski • wykazuje, że kraje alpejskie należą do państw wysoko rozwiniętych	• charakteryzuje czynniki decydujące o wykształceniu pięter klimatyczno-roślinnych w Alpach • wykazuje znaczenie sektora usług turystycznych i finansowych dla gospodarki krajów alpejskich • wykazuje odrębność kulturową mieszkańców gór	• charakteryzuje genezę rzeźby alpejskiej • analizuje czynniki decydujące o rozwoju sektora finansowego w Szwajcarii	
22.	Turystyczne bogactwo Europy Południowej	• wyjaśnia znaczenie terminu „kraje śródziemnomorskie” • wskazuje na mapie kraje Europy Południowej i wymienia nazwy ich stolic • przedstawia turystyczną atrakcyjność regionu śródziemnomorskiego • wskazuje na mapie	• omawia położenie geograficzne krajów śródziemnomorskich na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje warunki środowiska przyrodniczego krajów śródziemnomorskich • charakteryzuje warunki klimatyczne i roślinność	• wykazuje turystyczną atrakcyjność regionu śródziemnomorskiego • opisuje wybrane atrakcje turystyczne regionu • analizuje infrastrukturę turystyczną i jej znaczenie dla rozwoju turystyki Europy Południowej • wykazuje niekorzystny	• wykazuje atrakcyjność przyrodniczą Europy Południowej • wykazuje związki między rozwojem turystyki a warunkami przyrodniczymi i dziedzictwem kulturowym • ocenia rolę turystyki w rozwoju gospodarczym	• wykazuje zależności między wielkością ruchu turystycznego a przychodami wybranych krajów	

			wyspy położone na Morzu Śródziemnym i wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie góry znajdujące się na obszarze południowej Europy i wymienia ich nazwy - wyjaśnia znaczenie terminu „makia” - wymienia przykłady atrakcji turystycznych południowej Europy	krajów śródziemnomorskich na podstawie map tematycznych - charakteryzuje walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze krajów Europy Południowej - opisuje, na podstawie mapy tematycznej, rozmieszczenie najważniejszych ośrodków turystycznych Europy Południowej	wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze ukazuje dziedzictwo kulturowe krajów śródziemnomorskich	krajów Europy Południowej	
	23.	Francja – rolnictwo XXI wieku	- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Francję i podaje nazwę jej stolicy - wymienia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunkujące rozwój rolnictwa we Francji - wymienia nazwy roślin uprawianych we Francji - opisuje produkty charakterystyczne dla Francji	- opisuje położenie geograficzne Francji - charakteryzuje warunki klimatyczno-glebowe warunkujące rozwój rolnictwa we Francji - opisuje ukształtowanie powierzchni terenu we Francji na podstawie mapy - wskazuje na mapie gospodarczej i charakteryzuje najważniejsze regiony rolnicze Francji - porównuje wielkość plonów pszenicy i buraków cukrowych w wybranych krajach - charakteryzuje Wspólną Politykę Rolną krajów Unii Europejskiej - identyfikuje cechy rolnictwa towarowego	- analizuje strukturę użytkowania ziemi we Francji - wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie upraw we Francji - wykazuje, na przykładzie rolnictwa Francji, związek między warunkami przyrodniczymi a kierunkiem i efektywnością produkcji rolnej - wykazuje, że przemysł środków transportu ma duże znaczenie dla gospodarki Francji	- wykazuje wpływ czynników pozaprzyrodniczych na wielkość produkcji roślinnej i zwierzęcej - dowodzi, że francuskie rolnictwo jest wysoko rozwinięte	ocenia, na podstawie danych statystycznych, miejsce Francji w produkcji rolnej w Europie
Sąsiedzi	24.	Niemcy – potęga	wymienia nazwy	opisuje długości granic	wykazuje wysoki poziom	wykazuje wysoki poziom	dowodzi, że Niemcy

Polski		gospodarcza	państw sąsiadujących z Polską i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Niemcy, podaje nazwę stolicy tego państwa oraz nazwy krajów z nim sąsiadujących - wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Niemiec oraz wymienia ich nazwy - przedstawia udział przemysłu w strukturze PKB Niemiec - wymienia nazwy wybranych roślin uprawianych w Niemczech	Polski z poszczególnymi państwami - określa położenie geograficzne Niemiec na mapie ogólnogeograficznej - przedstawia czynniki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec - wyjaśnia znaczenie transportu dla gospodarki Niemiec - wymienia przyczyny dobrego rozwoju gospodarczego Niemiec - przedstawia, na podstawie wskazanych źródeł informacji geograficznej, główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu Zagłębia Ruhry	rozwoju gospodarczego Niemiec na podstawie wartości PKB i struktury zatrudnienia - wykazuje znaczenie usług dla gospodarki Niemiec - analizuje działania Niemiec na rzecz ochrony środowiska - przedstawia przyczyny spadku tempa rozwoju gospodarczego Niemiec na początku XXI wieku - wyjaśnia przyczyny i skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Niemczech - opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa Niemiec	rozwoju przemysłu, rolnictwa i usług w Niemczech analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu przetwórczego i formułuje wnioski	znajdują się w ścisłej czołówce najlepiej rozwiniętych państw świata analizuje przyczyny migracji ludności do Niemiec
	25.	Słowacja i Czechy – wspólna przeszłość, odrębna przyszłość	- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Czechy i Słowację, wymienia nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami - wskazuje na mapie i wymienia nazwy głównych krain geograficznych oraz najważniejszych rzek Czech i Słowacji - wymienia nazwy państw będących głównymi	- opisuje położenie geograficzne Słowacji i Czech na mapie ogólnogeograficznej - przedstawia wspólne cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji - opisuje zasoby bogactw naturalnych Czech i Słowacji - opisuje atrakcje Czech i Słowacji - przyciągające turystów	- charakteryzuje i porównuje, na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji - wykazuje podobieństwa i różnice w gospodarce tych państw - porównuje strukturę PKB oraz strukturę zatrudnienia Czech i Słowacji - analizuje demograficzne podobieństwa i różnice	- podaje przyczyny rozpadu Czechosłowacji - porównuje tempo rozwoju gospodarczego Czech i Słowacji oraz formułuje wnioski	- porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski - projektuje tygodniowy pobyt na Słowacji, uwzględniając walory środowiska przyrodniczego i kulturowego

			partnerami handlowymi Czech i Słowacji wymienia nazwy mniejszości narodowych zamieszkujących Czechy i Słowację		Czech i Słowacji przedstawia problemy społeczności romskiej zamieszkującej Słowację		
26.	Problemy gospodarcze oraz demograficzne Litwy, Białorusi i Ukrainy	- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Litwę, Białoruś i Ukrainę, wymienia nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami - wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Litwy, Białorusi i Ukrainy oraz podaje ich nazwy - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego tych państw - wymienia problemy demograficzne Białorusi, Litwy i Ukrainy - wyjaśnia znaczenie terminu „depopulacja”	- opisuje położenie geograficzne Litwy, Białorusi i Ukrainy - charakteryzuje i porównuje, na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, środowisko przyrodnicze Litwy, Białorusi i Ukrainy - przedstawia cechy gospodarki Litwy, Białorusi i Ukrainy - przedstawia współczesne przemiany gospodarcze Ukrainy - przedstawia przyczyny ujemnego przyrostu naturalnego na Białorusi, Litwie i Ukrainie	- porównuje poziom rozwoju gospodarczego Litwy, Białorusi i Ukrainy - opisuje uwarunkowania rozwoju gospodarki Litwy - wyjaśnia przyczyny słabego rozwoju gospodarczego Białorusi - opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa na Ukrainie - wyjaśnia przyczyny kryzysu gospodarczego na Ukrainie po rozpadzie ZSRR - analizuje współczynnik przyrostu naturalnego na Białorusi, Litwie i Ukrainie oraz formułuje wnioski - przedstawia działania rządów Litwy, Białorusi i Ukrainy mające na celu zahamowanie depopulacji - opisuje atrakcje turystyczne Krymu	- analizuje historię powstania Litwy, Białorusi i Ukrainy - wykazuje zróżnicowanie gospodarcze tych państw - ocenia zasoby bogactw mineralnych Litwy, Białorusi i Ukrainy - omawia efekty przemian gospodarczych, które nastąpiły na Białorusi, Litwie i na Ukrainie - wykazuje przyczyny i skutki depopulacji na Białorusi, Litwie i Ukrainie	porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych i wschodnich sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski	
27.	Rosja – największe państwo świata	- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Rosję, wymienia nazwę jej stolicy - wskazuje na mapie główne krainy geograficzne, rzeki i jeziora Rosji oraz wymienia ich nazwy	- określa położenie geograficzne Rosji na mapie ogólnogeograficznej - omawia cechy ukształtowania powierzchni Rosji - charakteryzuje strefy klimatyczno-roślinne	- wykazuje konsekwencje przyrodnicze dużej rozciągłości równoleżnikowej i południkowej Rosji - wskazuje na mapie obszary występowania wieloletniej zmarzliny - wykazuje wpływ	- wykazuje zróżnicowanie warunków przyrodniczych oraz ich wpływ na rozmieszczenie ludności i działalność gospodarczą - analizuje zmiany przyrostu naturalnego w Rosji i formułuje wnioski	- uzasadnia tezę, że Rosja jest krajem o wielkich możliwościach gospodarczych - przedstawia przyczyny dysproporcji społecznych w Rosji	

			• wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Rosji • wyjaśnia znaczenie terminu „wieloletnia zmarzlina” • wymienia nazwy najgęściej zaludnionych obszarów Rosji • wymienia najważniejsze problemy ludnościowe Rosji • wymienia główne cechy rosyjskiej gospodarki • wymienia przyczyny ujemnego przyrostu naturalnego w Rosji • wymienia nazwy bogactw naturalnych Rosji	Rosji • opisuje rozmieszczenie ludności w Rosji na podstawie mapy gęstości zaludnienia • wyjaśnia przyczyny depopulacji w Rosji • przedstawia przyczyny spadku współczynnika urodzeń w Rosji • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów w Rosji o dużej koncentracji przemysłu • opisuje zróżnicowanie etniczne, językowe i religijne mieszkańców Rosji • przedstawia uwarunkowania niewielkiego zaludnienia w części Rosji położonej na wschód od Uralu	występowania wieloletniej zmarzliny na działalność człowieka • wykazuje zróżnicowanie przyrodnicze Rosji • przewiduje skutki depopulacji w Rosji • opisuje uwarunkowania rozwoju przemysłu w Rosji • wykazuje, że gospodarka Rosji ma charakter surowcowy • analizuje strukturę eksportu Rosji i formułuje wnioski • omawia najważniejsze problemy rosyjskiego rolnictwa	• wyjaśnia przyczyny i skutki spadku średniej długości życia wśród mężczyzn w Rosji • wykazuje zróżnicowanie narodowościowe i kulturowe społeczeństwa rosyjskiego • wyjaśnia rolę Rosji w światowej gospodarce i polityce • wykazuje zróżnicowanie gospodarcze Rosji	
--	--	--	--	---	--	---	--